

NE X Oprávněné podnikání v cestovním ruchu

Příručka pro profesionální organizátory dovolených, výletů apod. akcí

Jak se vyhnout střetu se zákonem

**S přispěním a za podpory Ministerstva pro místní rozvoj
vydala Asociace cestovních kanceláří České republiky**

Úvod

Činnosti v cestovním ruchu týkající se nabídky a prodeje služeb, které vytvářejí dovolenou, cesty za poznáním nových krajín nebo naopak pobyty k poznávání svých kolegů nebo obchodních partnerů, poskytující neobvyklé zážitky nebo naopak rekreaci dětí v přírodě, upravuje již 10 let zákon č.159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v cestovním ruchu (dále jen „zákon č.159/1999 Sb.“). Byl vytvořen jako promítnutí Směrnice Evropské Unie č. 90/314/EHS o souborných službách pro cestování pobyty a zájezdy do české legislativy. V návaznosti na některé nové skutečnosti, především judikatury Evropského soudního dvora, byl novelizován v rámci zákona č. 214/2006 Sb. s účinností od 1.8.2006.

Zákon č.159/1999 Sb. v platném znění především vymezuje dva typy podnikatelských subjektů poskytujících služby v cestovním ruchu - cestovní kanceláře a cestovní agentury. Stranou jeho zájmu zůstávají ostatní subjekty, jejichž činnost je řešena pouze v rámci živnostenského zákona či jiných zákonů anebo které nejsou podnikateli. Pro cestovní kanceláře a cestovní agentury stanoví zákon č.159/1999 Sb. přesné povinnosti, zatímco činnost ostatních subjektů zpravidla neřeší (s výjimkou horské služby, zařazené do zákona 159/199 Sb. novelou č.301/2009 Sb.) .

Kardinální pasáží k určení, koho se povinnosti stanovené tímto zákonem týkají a do které z uvedených živností (cestovní kancelář x cestovní agentura) ten který subjekt spadá, je definice zájezdu. Ta má však několik úskalí. Pro tak rozmanitý fenomén zasahující do více odvětví jako je cestovní ruch nelze v definici jasně vyjmenovat jednotlivé vzorové případy toho, co je a co naopak není zájezdem, a tak v této oblasti si některé i velmi poctivé subjekty nevědí rady a váhají – jiné, méně svědomité si naopak uzpůsobí svůj způsob aplikace svému prospěchu. Potíž je i v tom, že česká legislativa nepřevzala evropskou definici přesně v jejím kontextu, ale nesystémově spojila definici zájezdu s kriteriem podnikatelské činnosti. Takže když dva dělají fakticky totéž, nemusí to být totéž podle zákona č.159/1999 Sb. Značnou nevýhodou je i fakt, že v češtině bylo použito slovo zájezd, které bylo dávno obecně vžito pro všechny jakkoliv organizované cesty, a proto běžný občan takto široce chápe slovo zájezd i po té, co zákon vstoupil v účinnost a zúžil význam tohoto pojmu na vymezené kombinace organizované podnikatelsky.

Cestovní ruch je neodmyslitelnou součástí života prakticky každého člověka a organizování cest či poskytování služeb cestovního ruchu se věnuje velké množství subjektů. Není reálné očekávat, že každý z nich prostuduje zákon natolik důkladně, aby dokázal zvláště při výše zmíněných obtížích týkajících se přesné interpretace pojmů rozlišit, jaké činnosti může s čistým svědomím dělat bez dalšího, na které potřebuje živnost cestovní agentury a na které koncesi cestovní kanceláře, podmíněnou povinným pojištěním pro případ úpadku. Naopak je realitou, že se vyskytuje ne jeden případ, kdy na nejasnost pojmů nebo nedostatek kontrol příslušný subjekt vědomě hřeší.

Pro zvýšení ochrany zákazníků na jedné straně a na druhé straně zajištění korektního podnikatelského prostředí v oblasti cestovního ruchu zpracovala Asociace cestovních kanceláří České republiky s přispěním ministerstva pro místní rozvoj jako autora zákona č.159/1999 Sb. souhrnný pohled na možné aplikace klíčové pasáže zákona týkající se zájezdu s uvedením konkrétních praktických příkladů. Tento pohled je záměrně zpracován tak, aby vedle striktně právnícké mluvy zákona umožnil populární formou orientovat se v problematice i lidem bez právníckého vzdělání pohybujícím se v cestovním ruchu. Pro zcela laickou veřejnost bude zpracována obdobná brožurka s toužé aplikací, avšak místo citace příslušných paragrafů zákona bude obsahovat více vysvětlivek srozumitelných široké veřejnosti a upozornění na možná rizika pro spotřebitele – i amatérské organizátory.

ZÁKON č. 159/1999 Sb.

ze dne 30. června 1999

o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb. , občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Změna: 39/2004 Sb.

Změna: 37/2004 Sb.

Změna: 57/2006 Sb.

Změna: 214/2006 Sb.

Změna: 301/2009 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

ÚPRAVA NĚKTERÝCH PODMÍNEK PODNIKÁNÍ V OBLASTI CESTOVNÍHO RUCHU

Hlava I

Úvodní ustanovení

§ 1

(1) Zájezdem se rozumí předem sestavená kombinace alespoň dvou z následujících služeb, je-li prodávána nebo nabízena k prodeji za souhrnnou cenu a je-li služba poskytována po dobu přesahující 24 hodin nebo když zahrnuje ubytování přes noc,

a) doprava,

b) ubytování,

c) jiné služby cestovního ruchu, jež nejsou doplňkem dopravy nebo ubytování a tvoří významnou část zájezdu nebo jejichž cena tvoří alespoň 20 % souhrnné ceny zájezdu.

Oddělené účtování za jednotlivé položky téhož zájezdu nezprošťuje subjekt, který je oprávněn nabízet a prodávat zájezdy, závazků podle tohoto zákona.

(2) Zájezdem podle tohoto zákona není kombinace služeb cestovního ruchu

a) prodávaná jinému podnikateli za účelem jeho dalšího podnikání, nebo

b) jejíž nabídka a prodej nesplňuje znaky živnostenského podnikání.

Tolik zákon ohledně definice zájezdu. Jak tomu ale rozumět v praxi?

K § 1 odst.1

Zájezdem ve smyslu zákona je pouze předem sestavená kombinace 2 a více služeb cestovního ruchu, z nichž alespoň jednou je buď doprava nebo ubytování, a to jen tehdy, pokud tato kombinace trvá déle než 24 hodin nebo pokud zahrnuje ubytování přes noc.

Definice zájezdu tedy v sobě obsahuje více rozhodujících kritérií, z nichž každé zaslouží samostatné vysvětlení.

Předem sestavená

Podle výkladu Evropského soudního dvora termín „předem sestavená“ znamená sestavená kdykoliv před čerpáním první služby. Kombinace je tedy předem sestavená nejen, je-li primárně dána do balíčku tím, kdo služby nabízí (např. v katalogu, na letáku), ale i tehdy, pokud je sestavena až na základě přání/objednávky spotřebitele dříve, než spotřebitel začne čerpat první službu. Tato „novinka“ platí od novely v roce 2006, kdy byl ze zákona č.159/1999 Sb. vypuštěn odstavec vyčleňující z definice zákona kombinace sestavené až na základě objednávky.

Zájezdem tedy je kombinace služeb sestavená až na základě objednávky klienta x zájezdem není když si klient až následně v místě ubytování dokoupí výlet, program, obědy či večeře atp.

Zájezdem rovněž není, pokud si klient k zakoupenému ubytování později (kdekoliv) zakoupí jízdenku či letenku x zájezdem je, jestliže si klient zakoupí současně ubytování + dopravní ceninu, voucher na dopravu .

Nabídku místa v dopravním prostředku, která je provedena současně s nabídkou ubytování a koresponduje s ní, je třeba chápat jako nabídku zájezdu (pro účely pojištění pro případ úpadku je pak rozhodné, zda byla prodána kombinace doprava+ubytování= zájezd – nebo zda klient zakoupil jen ubytování=jednu službu, což zájezdem není).

Pokud tedy organizátor nabízí v katalogu (což nemusí být pouze jeden svázaný výtisk, ale i jiná prokazatelná forma nabídky vč. jejích elektronických forem) zvlášť ubytování a zvlášť k němu vhodnou dopravu (leteckou, autokarovou, železniční) v odpovídajících termínech, jde o nabídku zájezdu, kterou smí vlastním jménem provádět jen cestovní kancelář. Pro účely pojištění pro případ úpadku pak mohou při prodeji nastat 2 různé situace: pokud si klient z takové nabídky zakoupí jen 1 službu (jen dopravu nebo jen ubytování), nezakoupil zájezd, a proto se na tuto službu nevztahuje pojištění pro případ úpadku; pokud si zakoupí dopravu a ubytování, jde o zájezd, a proto se na tyto služby pojištění vztahuje. Cestovní kancelář by v žádném případě neměla prodávat jednotlivou službu pomocí formuláře cestovní smlouvy – šlo by o klamání zákazníka, protože cestovní smlouvou se dle zákona 15901999 Sb. prodává zájezd, který je předmětem pojištění pro případ úpadku.

Nabídkou zájezdu není, pokud cestovní agentura nabízí pouze ubytování a kromě toho v rámci svých služeb zprostředkovává prodej dopravních cenin pravidelné dopravy (dle volby jakéhokoliv zákazníka na základě jízdních řádů, tedy nejen termíny korespondující s nabízenými turnusy ubytování). Cestovní agentura však nesmí na přání zákazníka takové služby kompletovat (to už by byl zájezd).

Zájezdem je pobyt v ubytovacím zařízení zahrnující ubytování a další předem rezervované služby, např. stravování, použití wellnes, sportovního zařízení, gastronomického zařízení aj. služeb, pokud tyto služby nejsou automaticky zahrnuty v ceně ubytování; typickým příkladem je teambuilding, vícedenní konference, incentive atp. ,

Zájezdem je rekondiční, relaxační, manageryský, wellness apod. program, který nespádá pod režim zákona č.20/1966 Sb. (viz dále)

Kombinace služeb, je-li služba poskytována po dobu přesahující 24 hodin nebo když zahrnuje ubytování přes noc

Odhlédneme-li od dalších podmínek, kombinací služeb, které tvoří zájezd je:

- *doprava + program, pokud jeho cena tvoří alespoň 20% ceny zájezdu nebo pokud je program pro účastníka zájezdu významný (a celek přesáhne 24 hodin)*
- *doprava + ubytování, které není doplňkem dopravy; kombinací služeb=zájezdem není ubytování v dopravním prostředku jako součást přepravy na základě přepravní ceniny, tj. lůžko ve vlaku, kajuta na lodní lince x kombinací služeb=zájezdem je ubytování ve vlaku/autokaru/výletní lodi (cruise) nabízené speciálně jako turistická poznávací trasa/plavba, tedy kde účelem cesty není dopravit se z výchozího do koncového místa, nýbrž projet trasu (resp. místa na ní) event. včetně případného programu kombinace dopravy a ubytování není zájezdem, pokud doprava je jen doplňkem ubytování (např. transfer z/do ubytovacího zařízení z obvyklého dopravního uzlu, doprava zavazadel ubytovaných hostů)*
- *ubytování + stravování pokud stravování není jen doplňkem ubytování; za doplněk ubytování se považuje ve všech případech snídaně; stravování nad rozsah snídaně se za doplněk ubytování považuje, pokud je poskytnuto ubytovacím objektem automaticky každému hostu v rámci ceny ubytování (např. hotely fungující pouze v režimu all inclusive).*
- *Ubytování + program apod. služby, pokud jejich cena tvoří alespoň 20% ceny zájezdu nebo pokud je program pro účastníka zájezdu významný; pro program jako doplněk ubytování platí obdobně, že program se za doplněk ubytování považuje, pokud je poskytnut ubytovacím objektem automaticky každému hostu v rámci ceny ubytování (např. animace, hotely fungující pouze v režimu all inclusive atp.).*

Příklady:

*Zájezdem tedy je, když cestovní kancelář klientovi opatří lístky do Vídeňské opery a následné přenocování, i když klient pojedje po vlastní ose x **zájezdem není**, když na to samé představení pojedje autobusem cestovní kanceláře, ale nepřespe tam a vrátí se domů dříve než za 24 hodin. Zájezdem rovněž není např. zajištění vstupenek a průvodcovských služeb (bez dopravy a bez ubytování).*

Zájezdem je lyžařský pobyt s permanentkou (i bez dopravy), i když cena permanentky nepředstavuje 20% ceny zájezdu, protože lyžování je v takovém případě bezesporu pro účastníka významným programem.

Zájezdem je kombinace dopravy + vstupenek na významnou sportovní, společenskou či kulturní akci (i pokud cena vstupenky nedosáhne 20% celkové ceny) – za předpokladu, že celek přesáhne 24 hodin.

*Zájezdem je, když cestovní kancelář podle zákazníkova itineráře obstará dopravní ceniny + přenocování kdekoliv x **zájezdem není**, když cestovní kancelář prodá jakkoliv dlouhý pobyt v luxusním přímořském hotelu bez dalších služeb (příčemž snídaně se za samostatnou službu nepovažuje, za významnou službu tvořící kombinaci se nepovažuje ani zprostředkování cestovního pojištění).*

***Zájezdem je**, když zákazník jede autobusem nebo vlakem s lehátkovou/lůžkovou úpravou déle než 24 hodin se zajištěnými prohlídkami v místě zastávek a návratem do výchozího místa (resp. do jiného místa, kam lze dojet přímějším způsobem) x **zájezdem není**, když zákazník jede vlakem s použitím lůžka/lehátka aniž si předem zakoupil jiné služby.*

***Zájezdem je**, když letecká společnost předem zajistí pro klienta kromě letenky přenocování, rent-a-car atp., zájezdem je tzv. stop-over x **zájezdem není**, pokud klient letecké společnosti dostane ubytování v místě mezipřistání, protože návazná doprava není technicky možná.*

***Zájezdem je** pobyt v ubytovacím zařízení s teambuildingovým programem organizovaným jiným subjektem než je spotřebitel (=firma pro jejíž zaměstnance, partnery, prodejce atp. je program organizován) x **zájezdem není** stejný pobyt s programem organizovaným spotřebitelem v místnostech, které si od hotelu pronajal spolu s ubytováním.*

***Zájezdem také není**, pokud ubytovací zařízení nabízí ubytovaným hostům doplňkové služby (významnější hodnoty nebo významné pro hosta) v případě, že tyto služby jsou poskytovány:*

- *v rámci dotyčného zařízení a*
- *ad hoc za samostatnou úplatu nebo*
- *v rámci ceny ubytování (nikoliv jako zvlášť nabízený balíček, ale po každé a pro každého – např. volný vstup do bazénu)*

***Za souhrnnou cenu** – tento poněkud zavádějící termín je v zákoně usměrněn následujícím dovětkem „Oddělené účtování za jednotlivé položky téhož zájezdu nezprošťuje subjekt, který je oprávněn nabízet a prodávat zájezdy, závazků podle tohoto zákona“ .*

Souhrnná cena tedy neznamená, že cena zájezdu musí být nutně uvedena v jedné částce, resp. součtem. Rozhodující není, kolik účtenek bude vystaveno, ale že budou vystaveny stejným subjektem, stejnému zákazníkovi a na služby vztahující se ke stejné akci.

LÁZEŇSKÉ A WELLNESS POBYTY

Zcela specifickým problémem je nabídka/prodej léčebných apod. pobytů v lázeňských zařízeních. Tyto pobyty jsou na jedné straně z hlediska zákona o péči o zdraví lidu č. 20/1966 (a také z pohledu DPH) postaveny do jiného režimu než je zákon 159/ 1999 Sb. a zájezd, což odpovídalo původní náplni a organizaci skutečně léčebných pobytů. V posledních letech však tato zařízení čím dál častěji nabízejí a prodávají čistě komerční wellness pobyty, které jsou prakticky totožné s programy organizovanými wellness hotely apod. zařízeními nebo cestovními kancelářemi. Je nepřipustné, aby účastníci stejného typu pobytu měli různou právní ochranu podle různých právních předpisů. Proto se tyto pobyty rozčleňují na dva druhy: léčebné – a ty ostatní.

***Léčebný pobyt ve státním i nestátním lázeňském zařízení ve smyslu zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů není zájezdem** (i když zahrnuje kombinaci služeb cestovního ruchu jako je ubytování, stravování, nejvýše jednodenní výlety a kulturní programy; tyto další služby cestovního ruchu se chápou jako doplněk léčby); podstatným a určujícím znakem léčebného pobytu je lékařská péče.*

Pobyt v léčebném zařízení, jehož součástí není léčebná péče pod lékařským dohledem, jehož nezbytnou součástí je vstupní a výstupní lékařská prohlídka, není léčebným pobytem, ale zájezdem.

Relaxační a wellness pobyty nezahrnující služby lékaře plně naplňují definici zájezdu, a proto je nutno je za zájezd považovat bez ohledu na to, který subjekt je nabízí a prodává – činí-li tak podnikatelským způsobem. Tedy i lázeňské zařízení nebo hotel.

Zájezdem samozřejmě není, pokud jsou wellness služby nabízeny k ubytovací službě jen jako možnost k využití, bez zahrnutí a určení počtu a charakteru takových služeb v ceně pobytu.

Příklady:

***Zájezdem je** když wellness hotel nabízí pobyt zahrnující použití bazénu, whirlpoolu + jednu či více wellness služeb (masáže, aromatherapy atp.) za souhrnnou cenu **x zájezdem není**, když stejný hotel nabízí ubytování s tím, že (všichni) ubytovaní hosté mají automaticky vstup do bazénu (saunu, whirlpool atp.) zdarma a že si mohou na místě přikoupit wellness procedury.*

***Zájezdem je**, když si zákazník u wellness hotelu před svým příjezdem objedná kromě ubytování i wellness procedury (či jiný program) v rozsahu splňujícím definici (20% celkové ceny nebo evidentně jeden z důvodů pobytu) **x zájezdem není**, když si zákazník objedná ubytování v hotelu a wellness služby objedná a uhradí u jiného ekonomického subjektu, který je v hotelu provozuje v nájmu (a s hotelem jinak nemá nic společného).*

K § 1 odst.2

Odstavec 2 obsahuje negativní vymezení, tj. v kterých případech kombinace služeb není zájezdem, i když zcela naplňuje znaky dle odst. 1.

K písm. a)

Kombinace služeb, jinak zcela splňující definici zájezdu (dále jen kombinace služeb), není zájezdem, jestliže je prodána jinému podnikateli za účelem jeho podnikání.

Nebo řečeno opačně – kombinace služeb je zájezdem, je-li nabízena a prodávána subjektu, který ji spotřebuje. Tímto subjektem může být nejen fyzická, ale i právnická osoba.

To znamená, že např. cestovní agentura, ubytovací či lázeňský aj. subjekt v rámci své podnikatelské licence může vytvářet kombinace služeb a může je prodat jinému podnikateli pouze k podnikatelským účelům tzn. prakticky pouze k vytvoření zájezdu jménem tohoto podnikatele. Přitom nehraje roli, zda podnikatel, kterému byla kombinace prodána, tuto dále upraví, přidá další služby atp. nebo ji převezme beze změny – a přidá jen své jméno a ochranu dle zákona 159/1999 Sb.

Pokud by podnikatel takovou kombinaci spotřeboval (např. pro zaměstnance, žáky, pro dodavatele atp.) , byla by tato kombinace zájezdem!

Česká republika navrhla v rámci diskuse o novelizaci Směrnice 90/314/EHS Evropské Unii změnu tohoto ustanovení tak, aby ani „výrobní spotřeba“ nebyla zájezdem, ale v současné době platí pouze uvedené zařazení do pojmu zájezd.

Příklady:

***Zájezdem není**, když destinační management vytvoří balíček dvoudenního putování po vinných stezkách a prodá ho cestovní kanceláři (zájezdem se stane až když ho CK nabídne spotřebitelům) **x zájezdem je**, když stejný balíček prodá jakékoliv firmě pro její zaměstnance, partnery atp.*

***Zájezdem je** komerční zajištění vícedenní služební cesty, vícedenní incentivní akce, vícedenní podnikové akce, vícedenního školení, vícedenních seminářů.*

K písm. b)

Zájezdem není kombinace, jejíž nabídka a prodej nesplňuje znaky živnostenského podnikání

Tento způsob negativní definice zájezdu je dosti nešťastný tím, že váže definici zájezdu na definici podnikání, takže jeden a tentýž produkt může a nemusí být zájezdem podle toho, zda je nabízen podnikatelským způsobem nebo ne. Zde vzniká velké pole pro nedorozumění, ale i pro obcházení záměru zákonodárců, matení veřejnosti a nezajištění ochrany spotřebitele. Tak například naprosto stejný pobyt v horách, organizovaný klubem horolezců, není zájezdem, když je určen výlučně pro členy klubu, kteří za něj uhradí nejvyšší služby třetích subjektů (tj. svou jízdenku, přenocování v horské chatě, lanovky apod.) – a byl by zájezdem, pokud by byl určen veřejnosti, která v ceně uhradí i režijní náklady, dozor či průvodce ze strany horolezců atp.

Kombinace služeb nabízená/ prodávaná podnikatelem je vždy zájezdem, ledaže by byla prokazatelně nabízena/poskytnuta bezúplatně pro charitativní apod. účely (pobyty pro děti z dětských domovů, pro oběti katastrof atp.)

Následující pasáže se týkají již jen rozlišení zájezdu a ne-zájezdu u subjektů, které nebyly zřízeny za účelem podnikání (spolky, kluby, sdružení atd).

Živnostenský zákon de facto stanovuje tyto podmínky, které musí být naplněny aby šlo o živnost:

- A) Soustavná činnost**
- B) Samostatně a vlastním jménem**
- C) Na vlastní odpovědnost**
- D) Za účelem dosažení zisku**

Ad. A) Soustavná činnost – (Směrnice 90/314/EHS, kterou by měla česká legislativa respektovat, definuje podmínku: „jinak než příležitostně“ a váže na ni povinnosti organizátora, nikoliv definici zájezdu. Podle této směrnice tedy musí splňovat povinnosti organizátora zájezdu nejen podnikatelé, ale všechny subjekty, pokud organizují kombinace služeb jinak než příležitostně, přičemž hledisko účelu nehraje žádnou roli).

Jde o nejobtížněji definovatelnou a prokazovatelnou podmínku.

Soustavně – tedy opakovaně, resp. pravidelně. Z hlediska ochrany spotřebitele by bylo možno (v kontextu k pasáži Neoprávněné podnikání v Trestním zákoníku) hovořit i o **větším rozsahu, tedy např. zájezdy na Olympiádu apod.** (přestože se neopakují každoročně, ale s delší periodicitou). **Opakování - soustavnost spočívá v tomto případě i v množství případů – zájezdů - v průběhu předmětné doby/události.**

Zájezdem tedy rozhodně není když osoba uspořádá mimo jakoukoliv podnikatelskou činnost dvoudenní setkání u příležitosti kulatého výročí abiturientů nebo právnická osoba obdobné setkání u příležitosti kulatého výročí jediné společnosti (a to ani v případě, že výnosy převýší náklady).

Zájezdem je, bude-li takové setkání organizovat pro více různých firem nebo pro jednu pravidelně každoročně či v menší periodicitě ve velkém rozsahu spotřebitelů (při splnění podmínek B-D) – např. kongresové akce.

Ad B) Samostatně a vlastním jménem

Vzhledem k tomu, že kombinace služeb prodávané jinému subjektu za účelem jeho podnikání nejsou dle §1 odst.2 písm. a) zákona 159/1999 Sb. zájezdem, je tato podmínka splněna již z definice zájezdu.

Ad C) Na vlastní odpovědnost

Pokud jde o definici zájezdu a legálnost či nelegálnost podnikání, nečiní tato podmínka problém. Prodej vlastním jménem je vždy na vlastní odpovědnost. Problém může činit spíše, že nepodnikatelský subjekt organizující kombinace služeb jinak totožné se zájezdem (ale které kvůli nepodnikatelskému způsobu zájezdem nejsou) si ne vždy plně uvědomí rozsah své odpovědnosti vůči účastníkům těchto služeb (platí zejména pro školní pobyty a výlety) – a dokud se nic nestane, neuvědomí si to ani konzumenti takových služeb. Nejzávažnějšími případy v tomto směru je odpovědnost za škody – např. v důsledku úrazů, způsobených z viny dodavatelů služeb, a jejich následky. Podnikatelé-cestovní kanceláře mohou pro tyto účely uzavřít pojištění odpovědnosti, které eventuální následky kryje.

Ad D) Za účelem dosažení zisku

Podmínka dosažení zisku (příp. snížení ztráty) jako motiv a znak každé podnikatelské činnosti samozřejmě platí pro činnost jako takovou, nikoliv pro každý jednotlivý (obchodní) případ. Ten totiž může být i ztrátový, ať už z důvodu špatně odhadnuté kalkulace nebo záměrně jako propagace zaváděcími cenami či doprodejová akce; taková ztrátovost či nulový zisk na definici podnikatelského způsobu nic nemění.

Z hlediska legálnosti organizování cest v cestovním ruchu nepodnikatelskými subjekty se jako problematické jeví zejména akce organizované tělovýchovnými jednotami apod. zařízeními, spolky, kulturními domy, odborovými organizacemi.

Zájezdy jsou někdy nabízeny zdravotnickými zařízeními (nebo se za ně prohlašujícími osobami), častěji však bývají zdravotnická zařízení využívána pouze k propagaci takových zájezdů.

Kombinace služeb jinak splňujících definici zájezdu bývají také organizovány církvemi a hnutími.

Ve všech takových případech lze jednoznačně vymezit, že zájezdem není, pokud nepodnikatelské subjekty organizují, nabízejí a prodávají kombinace služeb pouze svým členům za úplatu nepřevyšující přímé náklady (tj.sumu, kterou za tyto služby uhradili dodavatelům).

Rovněž ve všech případech lze jednoznačně vymezit, že zájezdem je, pokud nabízejí a prodávají kombinace služeb na komerční bázi, tj. nečlenům a za cenu převyšující podíl přímých nákladů připadajících na 1 osobu, pokud tak činí opakovaně (tedy většímu počtu osob u stejné akce – nebo jakémukoliv počtu osob u více akcí).

Příklady:

Spolek (tělovýchovná jednota, skaut, církev atp.) zorganizuje letní pobyt s dopravou, případně i dalším programem.

Zájezdem není:

- pokud tak učiní jen jedenkrát (ať už pojedou kdokoliv a za jakoukoliv cenu)
- pokud na tento pobyt pojedou jen členové (míněno vč. přímých rodinných příslušníků) a nebude vytvořen zisk (s tolerancí pro minimální výši, vzniklou např. zaokrouhlením vybíraných částek)
- pokud na tento pobyt pojedou členové + k doobsazení volných míst menší počet třetích osob za úhradu nepřevyšující přímé náklady na osobu (přímé náklady = cena prokazatelně zaplacených služeb - dopravy, ubytování, stravování, příp.nájmu prostoru na program, najatého instruktora atp., nikoliv režijní náklady organizátora)
- pokud na tento pobyt pojedou členové + třetí osoby za úhradu nepřevyšující přímé náklady a pokud pořádání podobných akcí a jejich program koresponduje s účelem spolku (např. skaut)

Zájezdem je:

- pokud tak činí opakovaně a nabízí k prodeji/prodá více míst třetím osobám za cenu převyšující přímé náklady na osobu
- pokud tak činí výlučně pro třetí osoby.

Zájezdem není, když škola organizuje pobyty svých žáků za cenu pokrývající přímé náklady s tím spojené (rozuměj bez zahrnutí režijních nákladů a mzdy učitelů/vychovatelů v rámci jejich normálního úvazku) x zájezdem je, pokud by takové pobyty prodávala pro žáky jiných škol či jiným osobám za cenu převyšující přímé náklady na osobu; zájezdem je také, pokud by škola opakovaně organizovala pobyty pro žáky jiných škol. Mimořádné doplnění zájezdu školy o menší počet žáků jiných škol za cenu pokrývající pouze přímé náklady s tím spojené není zájezdem.

PRODEJ ZÁJEZDŮ

Text Zákona 159/1999 Sb. pokračuje:

(3) Prodávát zájezd mohou jen osoby uvedené v § 2 odst. 1 uzavřením cestovní smlouvy. Zprostředkovávat prodej zájezdu mohou jen osoby uvedené v § 2 a 3.

§ 2

(1) Provozovatel cestovní kanceláře (dále jen "cestovní kancelář") je podnikatel, 3) který je na základě koncese 4) oprávněn organizovat, nabízet a prodávat zájezdy. Cestovní kancelář je také osoba, která má v době podpisu cestovní smlouvy sídlo nebo místo podnikání v jiném členském státě Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor, než je Česká republika (dále jen "cestovní kancelář usazená na území jiného státu"). Cestovní kancelář usazená na území jiného státu musí podnikat na základě oprávnění tohoto státu k provozování cestovní kanceláře a musí mít sjednané pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, nebo být jinak pro tento případ zajištěna, alespoň v rozsahu stanoveném tímto zákonem.

- (2) V rámci živnosti podle odstavce 1 může cestovní kancelář rovněž
- a) nabízet a prodávat jednotlivé služby cestovního ruchu,
 - b) organizovat kombinace služeb cestovního ruchu a nabízet je a prodávat jiné cestovní kanceláři za účelem jejího dalšího podnikání,
 - c) zprostředkovávat prodej jednotlivých služeb cestovního ruchu pro jinou cestovní kancelář nebo cestovní agenturu, případně pro jiné osoby (dopravce, pořadatele kulturních, společenských a sportovních akcí apod.),
 - d) zprostředkovávat prodej zájezdu pro jinou cestovní kancelář; cestovní smlouva v těchto případech musí být uzavřena jménem cestovní kanceláře, pro kterou je zájezd zprostředkováván,
 - e) prodávat věci související s cestovním ruchem, zejména vstupenky, mapy, plány, jízdní řády, tištěné průvodce a upomínkové předměty.

§ 3

(1) Provozovatel cestovní agentury (dále jen "cestovní agentura") je podnikatel, 3) který je oprávněn na základě ohlášení volné živnosti 5) provozovat činnost v rozsahu uvedeném v § 2 odst. 2 písm. a) až d).

(2) Cestovní agentura nesmí zprostředkovávat prodej zájezdu podle § 2 odst. 2 písm. d) pro subjekt, který není cestovní kancelář ve smyslu § 2 odst. 1.

(3) V rámci živnosti podle odstavce 1 může cestovní agentura rovněž prodávat věci související s cestovním ruchem, zejména vstupenky, mapy, plány, jízdní řády, tištěné průvodce a upomínkové předměty.

(4) Kromě povinností podle zvláštního právního předpisu je cestovní agentura rovněž povinna označit provozovnu a propagační a jiné materiály určené zákazníkovi slovy "cestovní agentura", pokud toto označení neobsahuje již obchodní firma.

(5) Cestovní agentura je dále povinna

- a) v propagačních, nabídkových a jiných materiálech, včetně jejich elektronických forem, vždy informovat, pro kterou cestovní kancelář je prodej zájezdu zprostředkováván,
- b) před uzavřením cestovní smlouvy předložit zájemci o uzavření cestovní smlouvy (dále jen "zájemce") na jeho žádost k nahlédnutí doklad o pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, pro kterou zprostředkovává prodej zájezdu,
- c) před zahájením zprostředkování prodeje zájezdů pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu bezodkladně informovat o této skutečnosti Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen "ministerstvo"), a to včetně údajů o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,
- d) při zprostředkování prodeje zájezdu pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu předložit zájemci na jeho žádost k nahlédnutí opis oprávnění k provozování cestovní

kanceláře včetně jeho úředně ověřeného překladu a informovat zájemce o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,

e) při zprostředkování prodeje zájezdu prostřednictvím prostředků komunikace na dálku poskytnout zájemci s dostatečným předstihem údaje uvedené v § 10.

Zákon hned v úvodním paragrafu dále jasně vymezuje, že zájezd nesmí prodávat svým jménem nikdo jiný než cestovní kanceláře.

Pokud zájezd prodává kterákoliv osoba (fyzická či právnická), která není držitelem koncese cestovní kanceláře, jedná se o správní delikt (osoba podnikající) resp. přestupek (fyzická osoba bez živnostenského oprávnění) se všemi důsledky podle živnostenského, nebo naplnění skutkové podstaty trestného činu neoprávněného podnikání dle trestního zákona.

Zároveň zákon jasně určuje, že zprostředkovávat prodej zájezdu (rozuměj jménem cestovní kanceláře) smí jen jiná cestovní kancelář nebo cestovní agentura.

Pokud prodej zájezdu zprostředkuje osoba (fyzická nebo právnická) která nemá živnostenské oprávnění cestovní kanceláře (koncese) nebo cestovní agentury (živnost volná), jedná se o správní delikt se všemi důsledky podle živnostenského, nebo trestný čin neoprávněného podnikání dle trestního zákona.

V praxi se bohužel setkáváme s případy, že prodej zájezdu zprostředkovávají trenéři aj. osoby ve sportovních zařízeních, lektori a učitelé ve specializovaných školách a kurzech, osoby ve zdravotnictví a provozovatelé internetových serverů. Pokud tyto osoby nemají zřetelné označení provozování cestovní agentury, jde o přestupek resp. správní delikt dle zákona č. 455/1991 Sb. (Živnostenský zákon) – a to i v případě, že se jedná o zájezd koncesované cestovní kanceláře oprávněné podnikat v České republice.

Zákon dále v § 2 stanovuje základní podmínky a povinnosti, které musí plnit cestovní kancelář usazená mimo Českou republiku, aby mohla být považována za cestovní kancelář ve smyslu zákona.

Populárně řečeno, na roveň českým cestovním kancelářím mohou být postaveny jen cestovní kanceláře z EU resp. Evropského hospodářského prostoru, které mají oprávnění k provozování cestovní kanceláře ve své zemi a jsou zajištěny pro případ úpadku nejméně v rozsahu stanoveném zákonem 159/1999 Sb.

§ 3 odst.(2) zákona: Cestovní agentura nesmí zprostředkovávat prodej zájezdu podle § 2 odst. 2 písm. d) pro subjekt, který není cestovní kancelář ve smyslu § 2 odst. 1.

Nelze tedy zprostředkovávat prodej zájezdů cestovních kanceláří z nonEU zemí, jako např. z Ruska, Ukrajiny, Chorvatska, Srbska, Černé Hory, Turecka atp., které nemají registraci v ČR, ani když mají koncesi cestovní kanceláře ve své zemi a mají tam potřebné zajištění; naopak lze zprostředkovávat prodej zájezdů cestovních kanceláří ze Slovenska, Německa, Rakouska atd. – za podmínek vyjmenovaných v zákoně 159/1999 Sb.

Cestovní kancelář (a její materiály) i cestovní agentura (a její materiály) musí být řádně označeny názvy „cestovní kancelář“, resp. „cestovní agentura“ – pokud toto označení není přímo ve jménu firmy.

Spotřebiteli tedy musí být umožněno na první pohled vidět, zda jedná s cestovní kanceláří nebo s cestovní agenturou. Název CK nebo CA jako součást firmy může působit potíže v případě, že firma změni živnost z CK na CA či naopak. V takovém případě je pak třeba změnit i firmu tak, aby nedocházelo k paradoxnímu a matoucímu označení typu „CA CK XYZ-TOUR.“.

Cestovní agentura je dále povinna v propagačních, nabídkových a jiných materiálech, včetně jejich elektronických forem, vždy informovat, pro kterou cestovní kancelář je prodej zájezdu zprostředkováván.

Tuto informaci nelze skrývat ani vázat na žádné podmínky (např. na rezervaci, registraci zájemce o zájezd, nebo až na uzavření cestovní smlouvy), protože zákon stanovuje povinnost podání takové informace již pro propagační a nabídkové materiály, včetně jejich elektronických forem.

Název cestovní kanceláře, jejímž jménem bude cestovní smlouva vystavena, tedy musí být vždy uveden tak, aby jej spotřebitel bez zbytečných obtíží našel u nabídky zájezdu/zájezdů (tedy i na přehledu nabídky last minute zájezdů, v elektronických vyhledávacích, na letácích atp.) Jinými slovy pokud CA nabízí určitý zájezd např. uvedením místa pobytu a konkrétní ceny, jedná se již o konkrétní zájezd, jehož prodej je zprostředkován pro konkrétní CK, a proto již součástí takové informace o zájezdu musí být i uvedení jména CK, která zájezd organizuje.

Povinnosti cestovní agentury týkající se zprostředkování zájezdu cestovní kanceláře platí v plné míře i pro cestovní kancelář, pokud zprostředkovává prodej zájezdu jiné cestovní kanceláře.

V každém případě musí být spotřebitel před uzavřením cestovní smlouvy informován o tom, jménem které cestovní kanceláře bude cestovní smlouva uzavřena, resp. jménem které cestovní kanceláře je nabídka prezentována.

Vztah zákona živnostenského a trestního

Nad rámec výše uvedeného je zapotřebí ještě upozornit, že naplnění skutkové podstaty trestního činu Neoprávněného podnikání prošetřují orgány činné v trestním řízení, tedy Policie ČR, státní zastupitelství, které konají dle zásady legality. Zásada legality v sobě nese povinnost prošetření a následného stíhání všech trestných činů, o kterých se státní zástupce dozvěděl. Podnět daný k prošetření podezření ze spáchání trestného činu nemůže být vzatý zpět! Orgány činné v trestním řízení postupují nezávisle na živnostenských orgánech a může dojít k porušení zákona dle trestního zákona aniž by byl porušen zákon živnostenský. Sankce vyplývající z porušení zákona jsou upraveny v každém zákoně zvlášť a v případě zákona trestního se může jednat i o nepodmíněné odsouzení.

* * * * *

ZÁVĚR

Každá fyzická či právnická osoba, která organizuje a svým jménem nabízí k prodeji zájezd aniž by měla koncesi cestovní kanceláře, jedná v rozporu se zákonem a je povinna od této činnosti upustit do doby, než koncesi získá. Jinak může být postížena podle živnostenského, resp. trestního zákona.

Každá fyzická či právnická osoba, která zprostředkovává prodej zájezdu aniž by byla cestovní agenturou, jedná v rozporu se zákonem a je povinna od této činnosti upustit do doby, než získá živnostenské oprávnění pro tuto činnost. Jinak může být postížena podle živnostenského, resp. trestního zákona.

Každá cestovní kancelář či cestovní agentura, která zprostředkovává prodej zájezdu aniž uvede jméno cestovní kanceláře, jejíž zájezd nabízí (tj. již v okamžiku nabídky!), jedná v rozporu se zákonem a může jí být udělena pokuta.

* * * * *

Případné dotazy ohledně aplikace pojmů „zájezd“

je možno směřovat na:

sekretariát ACK ČR,

e-mail: ackcr@ackcr.cz

120 44 Praha 2, Lípová 15

**Asociace cestovních kanceláří
české republiky**

**Lípová 15
120 44 Praha 2**

www.ackcr.cz

e-mail : ackcr@ackcr.cz

**tel. 224 914 543
fax 224 914 674**